

SAMOUPRAVA

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

Štev. 10

Oktober 1933

Leto I

Nove občine

Na osnovi §§ 138 in 139 zakona o občinah ter čl. 190 zakona o notranji upravi je predpisal minister za notranje posle uredbo o spojitvi občin v Dravski banovini. Ta uredba pomenja za Dravsko banovino velik preokret v vsem našem javnem življenju. Dosedaj smo imeli v Sloveniji 1069 občin, sedaj jih bo 377. Mnogo občin je obstajalo skozi cela desetletja ter je njihov razvoj v najožji zvezi z razvojem našega naroda v narodnem, socialnem in kulturnem oziru. Večina občin je vršila, zlasti v dobi najtežjih nacionalnih bojev, težko in častno nalogo, istotako je pa bilo tudi mnogo občin v socialnem oziru krepka opora vsem slojem naroda. Brez občine bi marsikaterikrat klonil naš narod v onih težkih bojih, ki jih je moral bojevati skozi desetletja. V kulturnem oziru so bile občine svoječasnno skoraj edina opora našemu narodu in mnogim občinam se morajo zahvaliti številne kulturne institucije, da danes še obstojajo. Ni čudno potem, da se je narod oklenil občine z vsem srcem ter je pazno zasledoval vse njeno delovanje in ves njen razvoj. Občina je bila njegov dom in župan, ki je pravilno razumeval svoje težke naloge, je bil vsekdar važen faktor v javnem življenju.

Bivše občine so bile po večini majhne, nekatere premajhne — saj nekatere občine niso imele nihi 200 prebivalcev —, da bi mogle vršiti vedno težje naloge. Združitve občin je bila že dolga leta na dnevnem redu in se je na podlagi novega občinskega zakona morala izvršiti.

Današnja država zahteva od občine več, kakor v prejšnjih časih in lahko mirno trdimo, da je občina danes najvažnejši temelj države in izvor vsega njenega razvoja. Pravilno urejena občina bo pokazala kmalu vse dobrote dobre uprave, slabo urejena občina bo pa v največje breme naroda in države. Skoraj istočasno z združitvijo občin so bile razpisane tudi volitve v upravo novih občin. Ni naša naloga, da razpravljamo o tem, je-li to koristno ali škodljivo za bodoči razvoj novih občin, dejstvo pa je, da pridejo na upravo občin takoj v začetku ljudje, ki imajo zaupanje naroda.

Če gledamo na volitve s tega stališča, so velikega pomena ter se morajo volilci zavedati velike važnosti teh volitev. Če sedaj izvršena združitev občin vseh občanov ni zadovoljila, se ne sme pozabiti, da prevladujejo tu doslikrat lokalni interesi, ki pa ne smejo zapostavljati splošnih. Zakon o občinah dopušča vse mogoče spremembe v teku nadaljnjih treh let in vse ev. napake se bodo lahko popravile, ko mine volilna borba in prvotno razburjenje.

Stojimo pa tudi pred reformo občinskega finančnega poslovanja, ki z zakonom o občinah ni bilo rešeno. Ministrstvo financ pripravlja tozadevne pravilnike, ki bodo v gotovem oziru še važnejši kakor zakon sam. Mnogi sedanji predpisi in zakoni obremenjujejo naše občine v finančnem oziru preko meje, pa tudi mnogi predpisi glede finančnega poslovanja so tako težki in birokratični, da kriče po nujni reformi. Jasno je, da tudi v tem oziru čakajo nove občinske uprave nove naloge, ki ne bodo lahke.

Nova občina mora postati še bolj važen faktor v našem državnem življenju in z aktivnim sodelovanjem jo moramo povzdigniti, da bo kos vsem težkim nalogam, ki jo čakajo. Živimo v lastni državi, ki bo močna in trdna le tedaj, če bodo vse njene edinice močne in ravno zato smo poklicani vsi k sodelovanju za blagor naše občine.

R. M.

Zakon o upravnem postopku

(Nadaljevanje)

Izvršba

Po odločbi, pa tudi po poravnavi, ki je sklenjena pred upravnim oblastvom, je ena ali druga oseba — z a v e z a n e c — večkrat dolžna kaj plačati, kaj izvršiti, opustiti ali dovoliti. Če svoji obvezi ne zadošči, se more izvršitev od nje izsiliti. Tozadevni postopek se imenuje i z v r š b a (eksekucija) in se uvede, kadar gre za j a v n e interese, uradoma po oblastvu, ki je odločbo izdalo ozir. poravnavo sklenilo, sicer pa na predlog onega, napram kateremu je zavezanec obvezan.

Izvršba je mogoča, če sta izpolnjena dva pogoja in sicer: 1. če je odločba p r a v n o m o č n a, t. j. če proti njej ni več mogoče nobeno pravno sredstvo ali če pravno sredstvo nima odložilne moči in 2. če zavezanec obvezi ni zadoštil v r o k u, ki mu je bil določen ozir., če rok ni bil določen, v 15 dneh po pravnomočnosti odločbe ozir. po sklenitvi poravnave.

Odločbo, na podlagi katere naj se izvrši izvršba, je treba poprej p r o g l a s i t i z a i z v r š n o. To stori ono oblastvo,

ki jo je izdalo in stavi tozadevno opazko, n. pr. »odločba je izvršna«, na odpravke odločbe. Za izvršitev odločb in poravnav sámo pa so praviloma poklicana občeupravna oblastva I. stopnje (sreska načelstva, sreske izpostave in mestna načelstva) in sicer ne glede na to, ali gre za njihove lastne odločbe in poravnave ali odločbe in poravnave drugih oblastev, n. pr. ministrstev, banskih uprav itd. Njihova krajevna pristojnost se pri tem določa po načelih, ki so bila obravnavana že pri pristojnosti. Poleg občeupravnih oblastev izvršujejo odločbe in poravnave tudi še policijska oblastva in pa občine, vendar pa velja to le za njihove lastne odločbe in poravnave.

Za samo postopanje pri izvršbi velja, da se mora proti zavezancu uporabljati vedno ono sredstvo, ki je zanj milejše, ki pa vendar doseže namen. Tako se mu morajo n. pr. zapleniti one stvari, ki jih malo ali sploh ne potrebuje, pred onimi, ki so mu nujno potrebne, sila se uporabi šele potem, ko ostane denarna kazen ali zapor brez uspeha itd. Izvršilna dejanja se smejo opravljati ob nedeljah in praznikih in ponoči le po pismeni odredbi izvršilnega oblastva, pritožba pa je v izvršilnem postopanju zelo omejena. Dopustna je le v primerih, naštetih v § 140., v vseh drugih se mora kot nedopustna zavrniti. Sicer pa veljajo glede pritožbe proti izvršbi predpisi o pritožbah sploh in jih je treba vlagati pri izvršilnem oblastvu, to pa jih predlaga svojemu neposredno nadrejenemu oblastvu. Kadar je občina poklicana za izvršbo, se pritožbe proti njenim izvršilnim korakom vlagajo pri njej, o pritožbah pa odloči pristojno sresko načelstvo (sreska izpostava) oziroma v avtonomnih mestnih občinah banska uprava.

Izvršba, ki je že uvedena, se more ali popolnoma ustaviti ali odgoditi. Kdaj je mogoče eno in kdaj drugo, je razvidno iz § 141.

Izvršba denarnih terjatev

Kadar mora zavezanec kaj plačati v denarju, se po izvršbi izterja dolžni znesek od njega z rubežem in prodajo njegovih stvari. Te stvari morejo biti premične ali nepremične, telesne ali netelesne (n. pr. pravice) in se lahko nahajajo ali pri njem samem ali pri kakšni drugi osebi. Vse te stvari služijo za to, da se z njimi pokrije dolžna terjatev, vendar sme upravno izvršilno oblastvo sámo zarubiti in prodati le premične telesne stvari, ki se nahajajo v rokah zavezanca, zaradi rubeža in prodaje vseh drugih stvari pa se mora obrniti na sresko sodišče, na čegar področju so stvari.

K telesnim stvarem spadajo po § 292. o. d. z. one, ki se dajo

z našimi čutili zaznati, premične pa so po § 293. o. d. z. one, ki se dajo predstavljati z mesta na mesto, ne da bi se pri tem poškodovala njihova tvarina.

Od telesnih premičnih stvari se ne smejo zarubiti in ne prodati one, ki se tudi po sodišču ne smejo zaseči. Take stvari so našteje v §§ 209—211. zak. o izvršbi in zavarovanju, Služb. list št. 148/28 iz l. 1931. K njim spadajo posebno one, ki so zavezancu in članom njegove rodbine neizogibno potrebne za življenje, vzdrževanje in pridobivanje.

Rubež se mora izrecno dovoliti in sicer stori to izvršilno oblastvo s posebno pismeno odločbo, ki se sestavi po istih načelih, kakor odločbe sploh. Odločba se vroči zavezancu ali na navaden način (po pošti, po občini itd.) ali pa, kar je bolje, po izvršilnem organu (uslužbencu izvršilnega oblastva), ko pride rubit, da zavezanec nima časa skriti predmetov, ki pridejo v poštev za rubež in prodajo.

Za postopek pri rubežu veljajo naslednji glavni predpisi:

1. Rubežu t. j. zabeležbi in popisu stvari mora prisostvovati ali zavezanec sam ali polnoletni član njegove rodbine ali polnoletni njegov nameščenec, zastopnik ali pooblaščenec. Če ni navzočna nobena od teh oseb, mora izvršilni organ pozvati dve polnoletni drugi osebi, v prvi vrsti zavezančeve sorodnike ali sosede.

2. Od stvari se zarubi le toliko, da njihova vrednost krije dolg in izvršilne stroške. Čim je to doseženo, se z rubežem preneha.

3. Zarubijo se predvsem one stvari, ki jih zavezanec sam označi, če se dajo lahko spraviti v denar.

4. Zarubljeni denar, dragocenosti in vrednostne papirje izroči izvršilni organ izvršilnemu oblastvu, vse druge stvari pa pusti pri zavezancu, katerega pa treba poučiti, da jih mora hraniti in da odgovarja zanje po kazenskem zakonu (§ 366. k. z.). Če bi stvari pri zavezancu ne bile varne, jih izvršilni organ ali pri njem zaklene in zapečati v posebnem prostoru, ali pa preda v shrambo občini ali kakšni zanesljivi osebi.

5. O poteku rubeža, o stvareh, ki so se popisale in ocenile, o vseh ugovorih, ki jih je kdorkoli podal pri rubežu, o prevzemu ozir. shrambi zarubljenih stvari itd. spiše izvršilni organ rubežni zapisnik in ga predloži izvršilnemu oblastvu.

Z rubežem je pridobljena na zarubljenih stvareh zastavna pravica za dolg in za vse izvršilne stroške. Če se ista stvar zarubi za več obveznosti, se pridobi zastavna pravica za vsako obveznost. V takem primeru ima prvenstvo ona zastavna pravica, ki je bila prej ustanovljena, če kakšen specialni predpis ne določa kaj drugega.

Za prodajo zarubljenih predmetov ni potrebna nobena posebna odločba. Izvršilno oblastvo odredi le dan za prodajo in objavi dražbo z oklicem, katerega vsebina je določena v § 152. Med rubežem in prodajo mora biti praviloma presledek 1 meseca, vendar se ta presledek v primerih § 149. mora ozir. more podaljšati ali skrajšati.

Vrednostni papirji in stvari, ki imajo borzno ali tržno ceno, se prodajo pod roko, druge pa na javni dražbi. Le-ta se praviloma vrši na kraju, kjer so zarubljene stvari, opravi pa jo izvršilni organ (uslužbenec), ki ga določi izvršilno oblastvo. Dolžnost tega organa je, da se vsaj par dni pred dražbo prepriča, če je bil dražbeni oklic udeležencem pravočasno vročen in ali je bila dražba oklicana po predpisih § 152. Če tega ni bilo, mora izvršilno oblastvo odpraviti nedostafke, če je še mogoče, sicer pa dražbo preklicati in določiti novo.

Najvažnejši predpisi za dražbo so sledeči:

1. Stvari se prodajajo ali posamezno ali po partijah, kakor je pač primernejši, da se doseže višja cena;

2. red, po katerem se stvari prodajajo, določa izvršilni organ;

3. izvršilni organ in njegovi sorodniki, navedeni v § 15., točka 1. do 3., ne smejo stavljati ponudb;

4. izklicne cene ni in morajo dražitelji sami stavljati ponudbe;

5. vsako ponudbo mora izvršilni organ jasno izklicati. Če se po tretjem pozivu ne stavi večja ponudba, mora po tretjem pozivu izvršilni organ zadnjo ponudbo še enkrat jasno izklicati in stvari prodati najboljšemu ponudniku. Le-ta mora položiti kupnino najkasneje do sklepa dražbe; če tega ne stori, se stvar takoj nanovo prodaja na njegovo nevarnost in odgovarja on za razliko v ceni;

6. dražba se ustavi, čim se doseže tolikšen izkupiček, da so z njim kriji terjatev, posranske pristojbine (obresti, stroški postopanje in sl.) in stroški izvršbe. Ustavi se dražba tudi takrat, če stavijo dražitelji tako nizke ponudbe, ki so daleč pod pravico ceno stvari. V tem primeru je treba odrediti novo dražbo.

O dražbi mora izvršilni organ spisati zapisnik, čegar vsebina je predpisana v § 157., odst. 2.

Kdo razdeli gotovino in izkupiček za prodane stvari, je odvisno od tega, ali je bila na stvareh ena zastavna pravica ali jih je bilo več, in ali je imela pravica, ustanovljena po ZUP, prvenstvo ali ne. Kadar je obstojala le ena ali kadar je sestavna pravica, ustanovljena po ZUP, imela prvenstvo, je poklicano za razdelitev izvršilno oblastvo, sicer pa sresko sodišče.

Za razdelitev po upravnem izvršilnem oblastvu veljajo sledeči predpisi:

Predvsem se poravnajo iz gotovine in izkupička izvršilni stroški, to so: stroški rubeža, shrambe stvari, oklica dražbe, dražbe same, poštni stroški izvršilnih organov itd. V drugi vrsti se izplača terjatev, radi katere se je uvedla dražba, s pripadki: obrestmi in stroški postopanja. Morebitni ostanek se vrne zavezancu, če je bilo na stvareh več sestavnih pravic, pa se izroči sreskemu sodišču.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Dr. A. Š.

Novi zakon o občinah

(Nadaljevanje)

Organi občine

Kakor smo videli v poglavju »Ozemlje občine« v 8. številki »Samouprave«, je občina pravna oseba po javnem in privatnem pravu. Pravna (»umetna«) oseba je umetna tvorba, sestavljena iz poedinih fizičnih (»naravnih«) oseb, pri občini iz vseh na njenem ozemlju bivajočih »občanov«. Kakor mora fizična oseba imeti oči in ušesa, do doznava, možgane, da spoznava in odloča, usta in roke, da izjavlja in dela, tako mora tudi pravna oseba imeti slične »organe«, da more delovati. Fizični osebi je dala organe že narava sama, občini pa jih daje njena stvariteljica država v zakonu o občinah.

Organ občine v širšem in danes splošnem običajnem pomenu besede je vsakdo, ki dela v imenu občine, torej tudi občinski tajnik, občinski redar itd. Vendar pa zakon strogo in dosledno loči med občinskimi organi in občinskimi uslužbenci ter naziva občinske organe samo župana, občinsko upravo, občinski odbor in člane teh korporacij, torej samo iz občanov vzete (izvoljene) zastopnike, ki opravljajo poverjeno jim funkcijo kot časten posel. Razlika med uslužbenci in organi občine je ta:

Uslužbenec je prevzel in opravlja službo pri občini prostovoljno in more vsak čas izstopiti. Časovno je službeno razmerje neomejeno, večinoma se sklene za celo življenje. Nagrada je stalna in običajno tako visoka, da sama zadošča za življenski obstoj uslužbenca in njegove družine.

Drugače je pri organih občine. »Služba« predsednika občine ter člana občinske uprave in občinskega odbora temelji v splošni državljanski obveznosti, ki se ji noben za

dotični posel sposoben državljan brez opravičenega razloga ne more odtegniti. Torej nekaj sličnega kakor vojna ali davčna obveznost, četudi ni tako strogo izražena. Prisilnost pa se ji vidi n. pr. v tem, da se odbornik, ki brez opravičenega razloga ne sprejme izvolitve, kaznuje z globo ter izgubi pasivno volilno pravico. Enako se kaznuje odbornik, ki izostaja od sej. V novem zakonu ni niti več odklonilnih razlogov, ki so jih poznali stari občinski redi za nekatere primere.

Funkcija v občinskem zastopu je torej prisilna, a zato pa ni časovno neomejena. Nikdo ne more zahtevati, da se poedinec celo življenje žrtvuje delu za občino, torej za stvar, od katere imajo korist tudi drugi občani. Tudi zakon ne zahteva tega; tri leta smatra, da je dovolj, nato naj vstopijo drugi. Organi občine se torej periodično obnavljajo. Dalje zakon tudi ne zahteva, da bi kdorkoli imel stroške s svojo funkcijo, ali da bi radi te trpelo njegovo privatno gospodarstvo. Občinskim izvršilnim organom se more izplačati plača ali odškodnina, ako zavzema njih delo ves ali večji del delovnega časa. Toda ta odškodnina še ni istovetna s plačo uslužbenca, ker nima značaja vzdrževalnine, temveč le značaj premoženjskemu stanju občine primerne odškodnine za čas in napor, ki bi se bil sicer uporabil v privatnih pridobitnih poslih. Občinski funkcionar ostane kljub nagradi še »častnik«, in opravlja še dalje le časten posel. Končno postavlja občinske uslužbence občinski odbor, občinske organe pa neposredno volilci.

Občinske uslužbence se more smatrati samo za strokovne pomočnike občinskih izvršilnih organov. Določb nekaterih pokrajinskih občinskih zakonov (zlasti iz madžarskega pravnega območja), po katerih je bil občinski tajnik (bilježnik) v marsičem podrejen neposredno državnemu nadzornemu oblastvu, novi občinski zakon ni recipiral. Zato se ni bati, da bi utegnil postati dejanski župan občinski uslužbenec, kakor je bilo to doslej ponekod možno.

Po novem zakonu ima občina tri organe:

1. občinski odbor, sestojč iz 12 do 36 neposredno od občanov voljenih odbornikov;
2. občinsko upravo, sestojčo iz predsednika občine in iz dveh do petih članov, ki so drugi in naslednji z najmočnejše liste izvoljeni odborniki;
3. predsednika občine, to je odbornika, izvoljenega kot nosilca najmočnejše kandidatne liste.

Da bo namen in pristojnost teh organov bolje razumljiva, moramo seči nazaj v staro občino.

Po avstrijskih občinskih redih ima občina dva organa:

občinski odbor in občinsko starešinstvo. Odbor je sklepajoči in nadzirujoči organ, starešinstvo izvršujoči in upravni organ občine. Starešinstvo zopet sestoji iz župana in najmanj dveh svetovalcev. Svetovalci županu »svetujejo«, ga podpirajo in opravljajo poedine posle po njegovem naročilu in na njegovo odgovornost. Občinsko starešinstvo torej ni nikak kolegij ali senat, v katerem bi imeli vsi člani enake pravice; v starešinstvu odloča župan sam. Samo kadar občina nastopa kot kazensko oblastvo, odločajo (glasujejo) tudi svetovalci. Ako gremo torej s stališča odločanja kot praktično edino merodajnega, in pa ker mala občina zelo redko kaznuje — večina malih občin kaznovanja sploh ni poznala — vidimo, da smo imeli v praksi ta dva organa: občinski odbor in župana. Odbor je odločal v vseh stvareh lastnega področja občine, kolikor ne spadajo v redno upravo, župan pa je njegove sklepe izvrševal in opravljal tekoče (redne) posle, vse pod nadzorstvom odborovim, ki mu je tudi račun polagal. Sam pa je opravljal posle prenešenega delokroga. Občino v celoti je nadziralo v prenešenih poslih sresko načelstvo, v lastnih pa banska uprava (prej deželni odbor).

Ta zistem je bil cenen in se je v mali občini dobro obnesel. Novi zakon, ki je zgrajen za veliko občino, nam prinaša en organ več, občinsko upravo. Naziv občinska uprava bo spočetka motil, ker dobi sedaj že svoj tretji pomen. V enem pomenu besede je namreč občinska uprava vse upravno delovanje občine, v drugem pomenu občinski odbor ali tudi vsi občinski upravni organi skupaj, v tretjem pa bo to nov, poseben organ občine, ki nikakor ni istoveten s sedanjim občinskim starešinstvom. Da ne bo nespozrazumov, bom v naslednjem rabil naziv občinska uprava samo v tem tretjem pomenu besede.

Občinski odbor je tudi v novi občini odločujoči organ občine v njenih samoupravnih poslih. Občinska uprava je širši izvršilni in upravni organ občine v njenih samoupravnih poslih ter pomožni organ občinskega odbora. Podrejena je odboru (ne županu kakor sedanji svetovalci!), kojega sklepe pripravlja in daje županu smernice za njih podrobno izvršitev; ona kaznuje in v nekaterih redkih ter nujnih slučajih tudi odloča. Predsednik občine (župan) je končno ožji izvršilni in upravni organ občine. V samoupravnih poslih posluje po navodilih občinske uprave, v policijskih in drugih državnih poslih pa sam in na lastno odgovornost. Neposredni nadzor nad vsem delovanjem občine (tudi v samoupravnih poslih) ima sreski načelnik.

O pristojnosti občinskih organov bomo natančneje še pozneje govorili. Sedaj preidimo k trenutno najbolj aktualnemu delu občin-

skega zakona — saj so na 15. oktober t. l. razpisane prve volitve po novem zakonu — k občinskim volitvam, pri katerih volijo občani občinski odbor in istočasno in neposredno tudi predsednika občine in člane občinske uprave.

Občinske volitve.

Najnaravnejše bi bilo pač, da bi se posvetovali in sklepali o svojih skupnih stvareh vsi občani skupaj, zbrani na »o b č i n s k e m z b o r u«, nekako tako, kakor sklepajo privatna društva na svojih občnih zborih. Jasno pa je, da bi bil tak način oskrbovanja občinskih poslov mogoč samo v prav malih in najmanjših občinah, pa še tu bi bil preokoren. Zato so že sedanji občinski zakoni opustili tako, čisto demokratsko ureditev občine in jo organizirali reprezentativno, to je, občani odločajo v svojih skupnih stvareh posredno potem izvoljenih delegatov, ki jih zastopajo v »o b č i n s k e m o d b o r u«. Občinski odbor je torej korporacija, ki »reprezentira« (predstavlja ali zastopa) vse občane; od tod tudi njegov pomen in njegov širok delokrog. On je edini tvorec volje v občini, ki kot pravna oseba ne more imeti lastne volje. Njegova volja velja za voljo občine. Samo v redkih izjemnih primerih so nekateri občinski redi — da se čimbolj zavaruje javna in privatna imovina — zahtevali k odborovemu sklepu še pristanek občanov samih (volilcev), namreč če je šlo za razpolaganje z osnovno imovino ali za obremenitev s posebno visokimi davščinami (na primer § 75. občinskega reda za bivšo Štajersko); v zadnjih letih so bili tudi ti »plebisciti« suspendirani.

V novem občinskem zakonu je uveljavljen čisti reprezentacijski sistem. V vseh, tudi najdalekosežnejših stvareh odloča brez izjeme občinski odbor. Nekaj besede imajo občani sami le po § 6. občinskega zakona, namreč kadar gre za ustanavljanje novih občin ali za izločitev poedinih krajev iz ene občine in njih pridelitev drugi občini. Toda ta izjema je le navidezna; kajti občani (večina volilcev) imajo pač pravico zahtevati izpremembo občinskih mej, odločajo pa o tej zahtevi drugi činitelji. Zato ni to nikak plebiscit v pravem pomenu besede. V občinskih stvareh odloča izključno le občinski odbor. Pač pa je demokratski sistem uveljavljen v organizaciji podobčin (posebnih delov občine po VIII. poglavju občinskega zakona); toda te organizacije ne odločajo v občinskih stvareh.

Volitve občinskega odbora so pri nas zakonodajno zelo natančno urejene. Načelne smernice daje že zakon o občinah sam (§§ 25. do 50.), dalje zakon o volilnih imenikih, ki velja tako za volitve v narodno skupščino kakor tudi za volitve v avtonomna

zastopstva. Volilni postopek pa urejuje podrobno in zelo jasno in izčrpno Uredba banovinskega sveta z dne 5. septembra 1933 o sestavi kandidatnih list, o sestavi in o poslovanju volilnih odborov in o glasovalnem postopku pri volitvah občinskih odborov v Dravski banovini (v naslednjem imenovana uredba o volilnem postopku). Kar še manjka, je pa vzeti smiselno iz zakona o volitvah narodnega predstavništva.

Vseh teh zakonov tu ni mogoče podrobno obravnavati, ker je material preobsežen. Ni pa za tako obravnavanje niti potrebe, ker so zakoni, odnosno uredba večinoma jasni in dovolj izčrpni. Zato se bom omejil na stvari, ki so načelno važne ali pa sporne ali dvomljive. V vsem ostalem, zlasti pa glede volilnega postopka, se sklicujem na citirane zakone in uredbu.

1. Aktivna volilna pravica.

Občinski odbor se voli z občnim, enakim, neposrednim in javnim glasovanjem na tri leta. V tem stavku občinskega zakona je dana osnova občinskemu volilnemu pravu.

Volilna pravica je občna, ako so je deležni vsi občani. Zakon stavlja sicer nekaj omejitev (glede državljanstva, starosti, spola in dobe bivanja), toda te omejitve veljajo za vse enako, in nikdo, zlasti ne cel sloj ali interesna skupina ni od volitev izključena.

Volilna pravica je enaka, ako je dana vsakemu volilcu v enaki meri. V nasprotju z enako volilno pravico so iz starejše dobe znani volilni sistemi, kakor pluralna volilna pravica, kjer ima nekateri volilec po več glasov, in razredna volilna pravica, kjer se število odborniških mest (neenako) deli med skupine volilcev, razporejene po njih socijalnem položaju ali stanu (davčni cenzus itd.). Novi občinski zakon teh neenakosti ne pozna in priznava v polni meri pravice, ki si jih je bil proletarijat v dolgi borbi priboril. Tudi ne pozna pravnih oseb kot volilcev (javnih in privatnih društev in družb, ki so podvržene občinskim dokladam) in ne virilistov (oseb, ki pridejo brez volitev v občinski odbor).

Volilna pravica je neposredna, ako voli občinski odbor volilec neposredno in ne po pooblaščenih ali preko drugih (n. pr. stanovskih) zastopstev.

Glasovanje je javno, ako se izvršuje na tak način, da volilni odbor (ne cela javnost) vidi ali sliši, za koga je volilec glasoval. Ta javnost ni istovetna z javnostjo sej občinskega odbora, ki so vsakomur dostopne.

Volilno pravico ima vsak moški državljan, ki je do-

polnil 21. leto starosti. Vendar pa ne more vsakdo svoje volilne pravice izvrševati. Splošno je ne morejo izvrševati aktivni oficirji in podoficirji, v aktivno službovanje vpoklicano moštvo in sploh vse pod vojaško disciplino stoječe osebe (n. pr. žandarmerija). Dalje samoposebi umevno oni, ki so volilno pravico začasno izgubili po § 4. zakona o volilnih imenikih (tradi obsodbe, konkurza, skrbstva itd.). Voliti pa ne morejo niti vsi volilni upravičenci, temveč samo oni, ki imajo volilno sposobnost, to so oni, ki so na dan volitev vpisani v volilni imenik izvestne občine.

V volilni imenik se vpiše uradoma vsak, ki ima volilno pravico, ako biva v občini najmanj 6 mesecev. Ta rok ne velja za državne uslužbence, ki se smejo vpisati takoj, čim se namestijo v območju občine. Državni in javni samoupravni uslužbenci se vpišejo v volilni imenik one občine, v kateri imajo svoj službeni sedež, vsi drugi pa v imenik občine, v kateri bivajo stalno najmanj šest mesecev. Med državne in javne samoupravne uslužbence tukaj ni šteti samo javnopravno in definitivno nameščenih uslužbencev, temveč vse osebe, ki so napram državi ali kakemu javnemu samoupravnemu telesu v kakršnemkoli službenem razmerju, torej tudi pogodbene uslužbence in dnevnicarje.

Volilna pravica in volilna sposobnost se ne krijeta. Volilna sposobnost ima za pogoj samo to, da je kdo v volilni imenik dejansko vpisan. Ako je vpisan, more voliti, pa četudi nima volilne pravice, in narobe ako ni vpisan, ne more voliti, pa četudi ima volilno pravico in bi jo mogel tudi dokazati. Samo ena izjema obstoja: če namreč volilec predloži volilnemu odboru sklep sodišča, s katerim je ugodeno njegovemu, pravočasno vloženemu zahtevku poprave volilnega imenika, more voliti, četudi v imenik (še) ni vpisan. Izjema je pa le navidezna; kajti volilni imenik postane pravnomočen šele z dnem, ko so izvedeni v njem vsi popravki, ki so bili v zakonitem roku, to je v 15 dneh po razpisu volitev, zahtevani in od sodišča za utemeljene izrečeni.

Ločitev med volilno pravico in volilno sposobnostjo je praktično važna zato, ker zahteva zakon za volilca volilno sposobnost, za izvoljenca pa volilno pravico.

2. Pasivna volilna pravica.

Izvoljen more biti samo oni, ki ima (aktivno) volilno pravico po § 2., 3. in 4. zakona o volilnih imenikih, ki je član občine (ima v občini domovinsko pravico), ki je star polnih 25 let in ki od izvolitve ni izključen.

Od izvolitve izključeni so (odborniške sposobnosti nimajo):

1. Aktivni občinski uslužbenci. Odborniške sposobnosti nima noben aktiven občinski uslužbenec, ne glede na to, kako je nastavljen, torej tudi pogodbeni in dnevničar ne. Nezdržljivo je namreč mesto občinskega uslužbenca z mesom občinskega organa, ki je prvonavedenemu nadrejen in ga ima nadzorovati.

2. Uradniki fistih oblastev, ki vodijo neposredno nadzorstvo nad občino. Izključeni so samo uradniki, ne tudi zvaničniki in služitelji. Neposredno nadzorstvo nad občino vršijo sreska načelstva. Odborniki torej smejo biti zvaničniki sreskega načelstva ali uradniki banske uprave, ker je nadzorstvo slednje nad občinami, za katere velja zakon o občinah, le posredno.

3. Tisti, ki so z občino v pravdi, dokler se pravda ne dovrši. Dovrši se pravda šele s pravnomočno sodbo; prizivni postopek šteje torej še v pravdo.

4. Občinski dobavitelji, podjetniki občinskih del in zakupniki občinske imovine in dohodkov. Tu gre za občino kot premoženjsko edinico. Za to n. pr. zakupniki lovišč, katere občina sicer upravlja, niso pa njena last — občinska lovišča so last vseh zemljiških posestnikov v občini — morejo postati odborniki. Pogodbena razmerja s šolsko občino (n. pr. dobave za šolo) niso več zadržek. Jasno je tudi, da morajo biti dobave za upravno občino trajne, ne pa priložnostne.

5. Tisti, ki morajo položiti račun o upravljanju občinske imovine ali o upravljanju kakega občinskega zavoda ali o kakem poslu, ki ga jim je občina poverila, dokler ga ne položijo. Člani občinske uprave polagajo račun občinskemu odboru. Čim so to izvršili, so svojo dolžnost opravili in morejo biti (zopet) izvoljeni. Krajevni kontrolji polaga račun občina s svoje strani. Samoposebi je umevno, da so občinski izvršilni organi dolžni polagati račun samo v času in za dobo, za katero jim je polaganje po zakonu predpisano.

6. Tisti, ki brez opravičenega razloga niso sprejeli odborniške dolžnosti ob poslednjih volitvah. Kdor ob zadnjih volitvah ni sprejel odborniškega mesta, je izgubil mandat in bil kaznovan z globo (§ 57. zakona o občinah). Razen tega ga zadene še izguba odborniške sposobnosti za sledeče volitve. Torej prav hude sankcije proti neresnosti ali proti izigravanju zakona. Za to bo težko mogoče, da bi kdo kandidiral — morda celo kot nosilec liste — samo zato, da s svojo osebno priljubljenostjo pri prebivalstvu »vleče« in pomaga izvestni kandidadni listi, po volitvah pa bi izstopil in »odstopil« svoje mesto drugemu kandidatu.

7. Tisti, ki stalno uživajo vzdrževanje ali podporo iz občinskih ali drugih javnih sredstev, razen državnih. Občinskemu

revežu pač manjka ona materialna neodvisnost, ki je potrebna za objektivno in uspešno delo v občinskem zastopu. Vzdrževanje ali podpiranje pa mora biti stalno, dano iz javnih sredstev (torej ne iz privatne dobrodelnosti), in mora imeti res značaj miloščine, ne pa morda dajatev, danih iz pogodbe ali katerekoli zakonite obveznosti (pokojnine, invalidnine, rente, alimentacije itd.).

8. Tisti, ki so s predsednikom ali člani uprave v krvnem sorodstvu do vštetelega četrtega kolena ali v svaštvu do vštetelega drugega kolena. Člani občinske eksekutive ne smejo biti med seboj v sorodstvu ali svaštvu, enako ne smejo biti občinski odborniki napram njim v sorodstvu, odnosno svaštvu. Zadržek je omejen samo na krvno sorodstvo in na pravo svaštvo, to je na razmerje s krvnimi sorodniki svojega zakonskega druga. Tako n. pr. si soproga dveh krvnih sester nista svaka, četudi se običajno tako imenujeta. Ostala razmerja, izvirajoča iz posvojitve, varuštva, skrbstva, rejenstva itd. sploh ne pridejo več v poštev. Med odborniki samimi (med kandidati v drugih dveh tretjinah kandidatne liste) sorodstvo ali svaštvo sploh ni noben zadržek.

Izključevalni razlog sorodstva ali svaštva med člani občinske uprave in odborniki velja le za slednje: izločiti se morajo torej ti. Pri sorodstvu ali svaštvu med člani uprave se izloči oni, ki je nižji v vrsti.

9. Končno ima za posledico izgubo odborniške sposobnosti za prve sledeče volitve tudi razrešitev občinskega odbornika, ker svojih poslov ni opravljal v redu ali ker je podal državnim interesom škodljivo izjavo, odnosno ni nasprotoval taki izjavi ali sklepu, sprejetem v občinskem odboru ali v občinski upravi.

Tu navedeni izključevalni razlogi nimajo za posledico izgubo odborniškega mesta že po sili zakona. Potrebna je pravnomočna odločba pristojnega oblastva, ki razlog ugotovi in izgubo izreče. Tako odločbo more izdati upravno sodišče na pritožbo, vloženo proti volitvam, ali pa ban uradoma, takoj čim dozna za izključevalni razlog.

Ti izključevalni razlogi tudi niso zadržek kandidiranju samemu na sebi; kajti sodišča se pri potrjevanju kandidatnih list ne spuščajo v presojo pogojev za odborniško sposobnost, temveč ugotovijo le, ali ustreza lista formalnim zahtevam zakona. Dvomljivo pa je, ali ovirajo kandidaturo naslednji razlogi, ki se nanašajo samo na člane občinske eksekutive.

Zakon namreč določa, da ne morejo biti postavljeni za kandidate na prvih šestih mestih kandidatne liste osebe, ki ne govorijo in ne pišejo službenega jezika, dalje osebe, ki so v aktivni državni ali samcupravni službi ter duhovniki. Za kandidate na prvih šestih

Primer,

kako se ugotavlja izid volitev občinskega odbora.

Število odborniških mest	Glasovalo je volilcev skupaj	Kandidatna lista			Najjačja lista dobi $\frac{1}{3}$ mest, to je:	Število za poedino listo oddanih glasov se deli z:							Lista torej dobi odbornikov		
		Tek. št.	Nosilec liste	je dobila glasov		1	2	3	4	5	6	7		id.	
24	766	I. Ako najjačja kandidatna lista ni dobila absolutne večine glasov:												4	
		I	Medved Ivan	197	—	197	98.5	65.9	49.2	39.4	32.8	28.7	—		16
		II	Resman Štefan	360	16	—	—	—	—	—	—	—	—		
III	Modic Vinko	209	—	209	104.5	69.6	52.2	41.8	34.8	29.8	—	4			
II. Ako je najjačja kandidatna lista dobila absolutno večino glasov:															
24	766	I	Medved Ivan	182	—	182	91	60.7	45.5	36.4	30.3	26	—	2	
		II	Resman Štefan	390	16	390	195	130	97.5	78	65	55.7	—	20	
		III	Modic Vinko	194	—	194	97	64.7	48.5	38.8	32.3	27.7	—	2	

mestih, to je za one, ki imajo priti v občinsko upravo, zahteva zakon višjo kvalifikacijo in zanje razširja krog izključevalnih razlogov. Jasno je, da analfabet ne more biti predsednik občine ali član občinske uprave ter kot tak nadzorovati poslovanje občinskega urada, ki je po veliki večini pismeno. Ker posluje občina v službenem jeziku, je potrebno tudi znanje službenega jezika. Za aktivne državne in samoupravne uslužbence se smatra, da nimajo zadosti časa, potrebnega za delo v občinski eksekutivi. Zato je štefi tukaj med omenjene uslužbence vse osebe, ki so kakorkoli nameščene, torej tudi pogodbene uslužbence, dnevničarje in stalne delavce. Duhovnik je izključen poleg tega še zato, ker mesto občinskega izvršilnega organa ni v skladu z njegovo duhovno funkcijo. Da pa vsi ti izključevalni razlogi jemljejo le sposobnost biti predsednik občine ali član občinske uprave, je razvidno že iz tega, da so postavljeni med splošne izključevalne razloge, ne pa med določbe, kako mora biti sestavljena kandidatska lista. Razen tega bi bila vsaka drugačna interpretacija nelogična.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

V. S.

Potrdila o siromaštvu in imovinskem stanju

Ker je bilo z določilom § 45. zakona o sodnih taksah od 30. maja 1930., »Službeni list« 113/20 iz 1930, ukinjeno določilo točke 6. člena 5. zakona o taksah za dosego taksnih oprostitev v civilnih sporih, pri kaznivih dejanjih na tožbo privatnih oseb in pri zakonskih pravnah, je določilo točke 6. člena 5. zakona o taksah ostalo v veljavi samo še za dosego taksnih oprostitev v administrativnih sporih in za pridobitev šolskega spričevala.

Zaradi tega razlikujemo dvoje vrst listin, ki služijo za izposlovanje oprostitve od plačila takse in sicer potrdila o siromaštvu in potrdila o imovinskem stanju.

I. Potrdila o siromaštvu.

Potrdilo o siromaštvu je uradno potrdilo pristojnega občinskega oblastva, s katerim siromašna oseba dokaže svoje siromaštvo v svrhu izposlovanja oprostitve od plačila takse v administrativnih sporih in zaradi pridobitve šolskega spričevala.

Za siromašne osebe, ki so oproščene od plačila taks na osnovi potrdila o siromaštvu, se smatrajo one osebe, ki ne plačujejo na leto več nego 60— dinarjev neposrednega davka brez osebnega

davka in doklad in vdove z več ko tremi nedoletnimi otroki in starešine zadrug z več ko tremi nedoletnimi člani, toda brez polnoletnih zadrugarjev, če ne plačujejo na leto več nego 120—dinarjev neposrednega davka brez osebnega davka in doklad.

Za siromašne osebe pa se ne morejo smatrati, tedaj potrdila o siromaštvu ne morejo dobiti one osebe, ki sicer plačujejo manj nego 60 ali 120 dinarjev neposrednega davka ali ne plačujejo sploh nobenega davka, toda imajo drugo imovino ali druge dohodke (denar, plodonosno naložen pri denarnih zavodih, ali komanditno vložen v obrač, delnice in druge vrednostne papirje itd.), za katere se osebno ne obremenjajo s plačevanjem davka, za katere pa bi znašal neposredni davek z davkom, ki ga plačujejo osebno, preko 60 ali 120 dinarjev.

Zenina obveza za plačevanje takse se odreja po davku živega ali umrlega moža ali njega sklada ali zadruge. Če pa žena ne živi v zakonski skupnosti z zmožem po sodni razsodbi ali ker se vodi zakonska pravda po neuspelem spravnem poizkusu ali če vdova ne živi na posestvu svojega moža ali njega sklada ali zadruge zaradi uvedenega spora za vdovnino, je odločilen za njen davek samo davek, ki pripada na njeno imovino ali njene dohodke, ako jih ima. Za obvezo, plačevati takso, bodisi samo ženino bodisi moževo, ali njiju sklada ali zadruge, je odločilna tudi moževa ali ženina posebna imovina ali njiju dohodki, če jih imata, neglede na to, kdo prijavlja in plačuje davek od te imovine ali teh dohodkov.

Za izstavljanje potrdila o siromaštvu je pristojno županstvo one občine, na katere področju ima oseba, ki prosi za potrdilo o siromaštvu, svoje stalno prebivališče. Od vsake siromašne osebe, ki zaprosi za potrdilo o siromaštvu po točki 6. člena 5. zakona o taksah, vzame županstvo izjavo, ali in kje ima kaj imovine ali dohodkov, neglede na to, ali se obremenja za to imovino ali te dohodke z davkom ali ne. Obenem izposluje županstvo obvestilo od davčnega oblastva (davčne uprave), ali plačuje dotična oseba, ki je zaprosila za izstavitev potrdila o siromaštvu, davek, koliko ga plačuje in za kaj. Če se zaprosi izstavitev potrdila o siromaštvu za osebo, ki se ne more sama zastopati in katere izjava ni pravno veljavna (kakor za maloletnika, zapravljivca, umobolnega i. dr.), vzame županstvo to izjavo od zakonitih zastopnikov dotične osebe. Če ima oseba, ki prosi ali za katero se prosi potrdilo o siromaštvu, kaj imovine ali dohodkov v drugi občini zunaj stalnega prebivališča, izposluje županstvo od pristojnega županstva ali davčnega oblastva (davčne uprave) obvestilo o vsoti odmerjenega davka ter izda po tej vsoti kakor tudi po vsoti davka, ki jo pla-

čuje ta oseba v kraju, kjer stalno živi, potrdilo o siromaštvu; če pa se na ta način ugotovi, da po zakonu ni siromašnega stanja, potem županstvo z odlokom odkloni prošnjo za izstavitvev potrdila o siromaštvu.

Če ima kdo imovino ali dohodke, ki niso po zakonu obremenjeni z davkom, zahteva županstvo ob izdaji potrdila o siromaštvu obvestilo od pristojnega davčnega oblastva (davčne uprave), koliko bi se plačalo davka od dotične imovine ali dohodkov ter izda potrdilo z ozirom tudi na ta davek.

Če oseba, ki prosi za potrdilo o siromaštvu, županstvu osebno ni znana, sme izdati županstvo potrdilo o siromaštvu tudi na protokolirano izjavo dveh polnoletnih oseb, ki plačujeta najmanj 40 — dinarjev neposrednega davka, da dotična oseba res nima nikjer več imovine ali dohodkov.

V vsakem potrdilu o siromaštvu mora biti označeno: ali dotična oseba plačuje neposredni davek, za kaj in koliko ga plačuje, nadalje po čigavi izjavi nima ta oseba nobene ali nima več imovine ali dohodkov razen onih, od katerih plačuje davek. Nadalje je treba v potrdilu o siromaštvu označiti, da velja potrdilo za leto dni od dne, ko se izstavi in da se na njega podstavi ne plačujejo takse v administrativnih sporih in za pridobitev šolskega spričevala. Administrativni spor je samo med poedincem ali pravno osebo na eni in upravnim oblastvom na drugi strani ter obstoji, ako je akt upravnega oblastva (občine, sreskega načelnika, mestnega načelnika, kraljevske banske uprave) kršil pravico ali v zakonu osnovan neposredni osebni interes privatne ali pravne osebe. Ker nastane administrativni spor v onem trenutku, ko se je zoper zakonske naredbe z naredbo ali odločbo upravnega oblastva prekršila pravica ali prekršil neposredni osebni interes privatne ali pravne osebe, sme siromašna oseba šele od tega trenutka tudi ukoriščati ugodnost, da ne plača takse.

Za prošnje, vloge in ostale listine, posle, predmete, pravice i. dr., za katere je v takсни tarifi predpisana taksa, se potrdilo o siromaštvu ne sme uporabljati, vsled česar se mora plačati predpisana taksa neglede na siromašno stanje.

Tekom leta vodi vsako županstvo seznamek izdanih potrdil o siromaštvu ter ga pokaže na zahtevo organu, ki opravlja pregled o pobiranju takse.

Občinski organi, med katere spada tudi župan (predsednik občine) ali občinski delovodja (tájnik) ali blagajnik, so po kazenskem zakonu (§ 397.) odgovorni za izdajo lažne listine, če bi izdali potrdilo o siromaštvu:

1. osebi, ki po svojem imovinskem stanju ali po vsoti nepo-

srednega davka, ki jo plačuje v dotični občini, nima pravice do potrdila;

2. osebi, ki predloži neresnično izjavo o svoji imovini ali o davku v drugem kraju, če so občinski organi vedeli za neresničnost izjave, ali če prijave niso preizkusili.

Razen tega se kaznujeta župan in delovodja (tjajnik) ali njiju namestnika po členu 56. zakona o taksah v denarju od 30 do 500 dinarjev, če ne postopajo po določenih o izstavljanju potrdil o siromaštvu, to je po določili čl. 5. točke 6. zakona o taksah in določenih točke 16. do 27. člena 1. taksnega in pristojnega pravilnika.

11. Potrdila o imovinskem stanju.

Potrdila o imovinskem stanju služijo za oprostitev od plačila sodnih taks. Izdaja in podpisuje jih župan one občine, na katere področju ima oseba, ki namerava zaprositi one občine od plačila sodnih taks (za priznanje siromaške pravice), svoje prebivališče. Občina kraja, kjer prebiva stranka, ki ima v naši državi stalno prebivališče le prehodno, ne sme izdati potrdila o imovinskem stanju.

Potrdilo o imovinskem stanju se izda brez plačila takse in brez druge odškodnine po obrazcu, ki ga je izdalo in založilo ministrstvo financ. Te obrazce nabavljajo občine pri davčnih upravah po nabavni ceni. Uporabljanje vsakih drugih obrazcev v ta namen je prepovedano.

Prošnja za potrdilo o imovinskem stanju, ki ni zavezana nobeni taksi, se poda pisмено ali ustno na zapisnik pri pristojnem občinskem oblastvu. Če se prošnja vloži pisмено, mora prosilec takoj priložiti osebne in imovinske podatke, izpolnjene po obrazcu, ki se dobi pred izročitvijo prošnje pri občini proti povračilu nabavne cene. Ravno tako mora prosilec izposlovati na obrazcu izjavo lastnika one hiše, kjer stanuje in potrdilo davčne uprave o predpisu davka. Če pa se poda prošnja na zapisnik, se zapišejo takoj osebni in imovinski podatki, ki jih stranka podpiše.

Postopanje za izdajanje potrdil o imovinskem stanju mora biti takšno, da je na eni strani gotovo, da se bodo točno in vestno ugotovile vse okolnosti, ki so odločilne za potrdilo, na drugi strani pa da dobi stranka potrdilo hitro in na enostaven način. Če stranka ni že sama pribavila potrebnih podatkov za izstavitvev potrdila o imovinskem stanju, mora občina po najkrajši poti brez dopisovanja pribaviti izjavo in podpis lastnika hiše, v kateri prosilec stanuje, kakor tudi potrdilo davčne uprave o predpisu davkov. Davčna uprava označi, koliko in kakšne vrste davka je predpisane prosilcu in osebam, ki so po zakonu dolžne vzdrževati prosilca. Nato preizkusi občina, ali so navedbe v poročilu točne

in jih po potrebi popravi in popolni. Potem mora natančno poizvedeti prosilčeve razmere glede pridobivanja, dohodkov in imovine. Ravno tako poizve tudi razmere oseb, ki so po zakonu dolžne vzdrževati prosilca. Na osnovi teh poizvedb in ocen izda nato občina potrdilo o imovinskem stanju po predpisanem obrazcu. Izdaja potrdila se ne sme odreči zaradi tega, ker niso podatki, ki jih je navedel prosilec v poročilu, točni ali ker so nepopolni ali ker je hišni lastnik odrekel izjavo, temveč mora občina sama poročilo preizkusiti in popolniti in na podstavi tega odločiti, ali izda potrdilo po predpisanem obrazcu.

Potem ko je občina potrdilo o imovinskem stanju izstavila, ga pošlje sreskemu načelstvu brez spremnega akta. Sresko načelstvo preizkusi v najkrajšem roku poročilo o razmerah prosilca, preveri potrdilo, pa potrdi, če je sporazumno, s pečatom in podpisom in ga vrne občini, da ga vroči prosilcu.

Potrdilo o imovinskem stanju velja za leto dni od dneva izstavitve; potrdilo starejše od enega leta pa se sme uporabljati samo, če je oblastvo, ki ga je izdalo, najkasneje šest mesecev pred dnevom uporabe potrdilo, da niso nastale nikakšne izpremembe.

V vsakem potrdilu mora biti naveden predmet ali spor, za katerega se potrdilo izdaja.

Če navede župan ali organ občine, ki sodeluje pri poizvedbah, potrebnih za izstavitvev potrdila o imovinskem stanju, kakor tudi pri izstavljanju potrdila vedoma kaj nepravilnega ali potrdi za resnično ono, o čemer ve, da ni pravilno, odgovarja po kazenskem zakonu (§ 397.). Razen tega odgovarjajo vsi občinski organi, če se siromaška pravica pripozna, tudi za zneske, katerih je bila stranka začasno oproščena, za stroške postopanja po odvetniku in za vso ostalo povzročeno škodo (§ 170. civil. pravd. postopka).

Opisani postopek pri izstavljanju potrdil o imovinskem stanju je normiran z uredbo o izdajanju in potrjanju potrdil o imovinskem stanju, ki je bila objavljena v »Službenem listu« od 6. febr. 1932, kos 10.

Ker je bilo, kot že uvodoma poudarjeno, določilo točke 6. člena 5. zakona o taksah, po katerem je izdajanje potrdil o siromaštvu vezano na davčni cenzus 60—odnosno 120—dinarjev za postopke pred sodišči ukinjeno z določilom § 45. zakona o taksah, se pogoji za izdajanje in potrjanje potrdil o imovinskem stanju v svrhu izposlovanja siromaške pravice v civilnih pravnih ne smejo presoјati po določilu točke 6. člena 5. zakona o taksah, temveč po določilu § 166. civilno-pravdnega postopka od 13. julija 1929., »Službeni list« 76/12 ex 1932, ki zahteva od potrdila o imovinskem stanju, da

1. navaja dohodke, ki jih ima stranka od svojega zasluzka ali iz drugih virov in osebe, ki jih mora vzdrževati, ter

2. da izrečno potrjuje, da stranka ne zmore stroškov postopanja brez škode za neobhodno potrebno vzdrževanje same sebe in svoje rodbine.

Če odreče občina izdajo potrdila o imovinskem stanju, mora izdati o tem prosilcu pismen odlok s pravilnim pravnim poukom.

G. F.

Kedaj so občinski računi pravilno položeni?

Točka 5. § 28. zakona o občinah določa, da ne morejo biti občinski odborniki: »tisti, ki morajo položiti račun o upravljanju občinske imovine ali o upravljanju kakega občinskega zavoda ali o kakem poslu, ki ga jim je občina poverila, dokler tega ne store«.

Radi tega določila se je pojavilo z ozirom na razpisane občinske volitve vprašanje, kedaj se mora smatrati, da so občinski računi pravilno položeni, tako da more računopolagač v slučaju izvolitve prevzeti službo občinskega odbornika. Ne bo odveč, ako to zadevo nekoliko razjasnimo.

1. Občinski računi do vštrevši leto 1928 se smatrajo na sploh za pravilno predložene in rešene, najsi so bili predloženi takratni oblasni kontroli ali ne. Zadostuje tudi, da jih je pregledal in odobril občinski odbor. Izvzeti so od tega taki računi, radi katerih je bila uvedena na pritožbo preiskava nadzornega oblasstva. Če je preiskava dognala, da so pritožbe neutemeljene in računi pravilni, je zadeva v redu. Če pa so se pri preiskavi ugotovile kakšne nerednosti (primanjkljaj, poneverba itd.), so računi nepravilni. Dokler ni računopolagač razjasnil ugotovljenih pomanjkljivosti in položil v občinsko blagajno morebitnega primanjkljaja, ne more biti občinski odbornik.

2. Občinski računi za leta 1929, 1930, 1931 in 1932 bi se morali predložiti krajevni kontroli pri Dravski finančni direkciji v odobritev najkasneje do 30. junija 1933. Računi za navedena leta, ki so bili predloženi v označenem roku ali pa tudi pozneje, toda vsaj do takrat, ko se volitve vršijo, to je do 15. oktobra 1933, se smatrajo za pravilno položene, ne glede na to, ali jih je krajevna kontrola že pregledala in rešila ali ne.

Če pa je krajevna kontrola račun pregledala in pri tem ugotovo-

vila kakšne nepravilnosti, napake ali druge nerednosti, ter zahtevala od računopolagača pojasnila v gotovem roku, je zahteva v redu, če računopolagač v danem roku, da zahtevana pojasnila. Če pa bi računopolagač v danem roku ne mogel in bi tega ne opravičil, ali ne hotel dati zahtevanih pojasnil, se mora smatrati, da njegovi računi niso pravilno položeni, in on ne more biti občinski odbornik. Takšen slučaj se lahko pojavi tudi pozneje, ko je že nastopil računopolagač svojo službo kot občinski odbornik. Ako bi tak odbornik pozneje na zahtevo krajevne kontrole pravočasno ne pojasnil pripomb k računom za njegovo poslovno dobo, ne bi mogel biti več občinski odbornik, dokler tega ne bi storil.

3. Občinskih računov za leto 1933 ni treba še predlagati krajevni kontroli, ker se zaključi občinsko računsko leto 1933 šele 30. junija 1934, rok za predložitev računov za leto 1933 pa bo do 30. septembra 1934, ako bi finančno ministrstvo ne izdalo medtem kakšnih drugih navodil po § 104. občinskega zakona.

4. Oni računopolagači, ki bi ob likvidaciji starih občin ne mogli novi občini predložiti pravilnega obračuna za dobo od 1. januarja do 22. oktobra 1933 in bi tega ne storili tudi v danem roku, najbrže tudi ne bodo mogli biti občinski odborniki. Smatrati se pač mora, da taki občinski funkcionarji niso položili pravilnega računa o upravljanju občinske imovine za svojo poslovno dobo.

Za računopolagača o upravljanju občinske imovine se smatrata običajno predsednik (župan) občine in občinski blagajnik, ako nima občina svoje gospodarske uprave drugače urejene.

Predpise in navodila o sestavljanju, opremljanju in predlaganju občinskih računov vsebuje uredba kraljevske banske uprave z dne 12. marca 1932, II. No. 7000/2, ki je bila objavljena v Službenem listu z dne 23. marca 1932, št. 249/23 oziroma uredba z dne 12. januarja 1933, II. No. 1338/1, Službeni list z dne 18. januarja 1933, števil. 40/5.

Iz zgornjih navedb izvira, da se morajo oni župani in občinski blagajniki, ki bi bili še v zastanku s položitvijo občinskih računov, ki pa mislijo kandidirati, podvzati in poskrbeti, da bodo računi za njihovo poslovno dobo do všteti leto 1932 predloženi krajevni kontroli pri Dravski finančni direkciji, vsaj do 15. oktobra 1933 ter da oddajo ob likvidaciji starih občin v redu občinske blagajne novi občini.

Razume pa se, da so ta naša izvajanja splošnega pomena. Če pa nastane spor ali kakšno oddvojeno tolmačenje v konkretnih slučajih, bo take spore reševala kraljevska banska uprava oziroma upravno sodišče, kakor določa § 129. zakona o občinah. Ni dovolj, da kdorkoli iznese trditev, češ, ta in ta odbornik ni položil računov

o upravljanju občinske imovine. Tako trditev je treba tudi dokazati in predložiti po sreskem načelstvu kraljevski banski upravi, ki je edina v prvi instanci upravičena izdati odločbo, če je trditev resnična, da dotičnik ne more biti občinski odbornik oziroma da mora zapustiti to mesto, če je že bil v službi. Proti odločbi bana je dopustna tožba na upravno sodišče, ki jo je vložiti v osmih dneh.

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Naša narodna šola nosi ime, ki ni v skladu z imenom kraja, v katerem se nahaja. Kakšen postopek je uesti, da se ime šole pravilno uredi?

Odgovor: § 5. zakona o narodnih šolah, »Uradni list« z dne 28. januarja 1930., št. 25/110, se glasi: »Vsaka narodna šola ima svoj pečat z državnim grbom, nazivom šole in imenom kraja, v katerem je.« Iz tega izvira, da se mora in mora brez posebnega postopka ime šole spraviti v sklad z imenom kraja, v katerem se šola nahaja. Seveda morate obvestiti o tej popravi tudi sresko načelstvo oziroma kraljevsko bansko upravo.

Vprašanje: Prosimo za pojasnilo, kdo ima pravico nastavljanje grobarja. **Odgovor:** Ako je pokopališče last cerkve, ne občine, je nastavljanje grobarja stvar cerkvenih organov, dočim pripada občini le nadzorstvo nad izvrševanjem sanitetno-policijskih predpisov pri pokopih. — Ako pa je pokopališče občinska last, je seveda nastavljanje grobarja stvar občinskih organov.

Vprašanje: Naša občina namerava povečati občinski vodovod in zgraditi pomožni studenec s črpalno napravo. To napravo s pritiskinami namerava nabaviti pri neki inozemski tvrdki. Prosimo pojasnila, ali je uvoz teh naprav carine prost in kako se ta oprostitev izposluje?

Odgovor: Uvoz črpalnih naprav je carine prost na podlagi razpisa ministrstva za finance z dne 27. februarja 1929., C. br. 8218, »Uradni list« z dne 12. arca 1929. št. 106/25, ki vsebuje navodila, po katerih se dopušča uporabljanje carinskih ugodnosti ob uvozu blaga za industrijska in obrtna podjetja, ki so lastnina države in samoupravnih teles (n. pr. banovin, občin itd.). Kot dokaz, da ima občina svoj vodovod, za katerega rabi v inozemstvu naročene naprave, služi potrdilo, ki ga izda v ta namen kraljevska banska uprava v smislu navedenega razpisa finančnega ministrstva na prošnjo občine. To potrdilo je treba predložiti carinskemu oblastvu.

Vprašanje: Organ naše občine je ugotovil, da prodaja neka ženska od hiše do hiše žganje na drobno. Žganje se je zaplenilo. Tudi drugače se v naši občini hihotapi vino kar na debelo, ne da bi se prijavljalo in ne da bi bilo zatročarinjeno. Kaj nam je ukreniti, da preprečimo hihotapsvo oziroma da pride občina do pritikajoče ji trošarine?

Odgovor: Z ozirom na trošarinsko novelo je težko zadeli pravo. Na vsak način ima občina možnost, ukreniti v lastnem področju vse, kar smatra v smislu zakonitih določil za primerno, da pride do pritikajočih ji davčnin posebno pa še, da ji bodo zagotovljeni dohodki od dovoljene ji občinske trošarine ter da se prepreči hihotapsvo s trošarini podvrženimi predmeti. — Vse svoje ukrepe pa naj občina izvede sporazumno s pristojnim oddelkom finančne kontrole.

Vprašanje: Neka stranka zahteva od občine, da ji izda uradno potrdilo o vrednosti njenih nepremičnin, ki ležijo na ozemlju občine. Prosimo za pojasnilo, ali je občina dolžna to storiti, in če je, na podlagi katerih zakonitih določil?

Odgovor: Ne! Občina ni dolžna izdati zahtevanega potrdila. Ni nikaškega zakonitega določila, s katerim bi bilo upravni občini naloženo izdajanje potrdil o vrednosti nepremičnin posameznika.

Vprašanje: Ali se mora za zdravila in serume, ki jih občina dobavi od lekarnarja, odtegniti davek na poslovni promet in koliko?

Odgovor: Do 31. marca 1931 je bilo treba za vse take račune odtegniti od cele računске vsote po 1% splošnega davka na poslovni promet. Od 1. aprila 1931 dalje pa je položaj tak:

Za zdravila, ki jih lekarnar sam izdeluje na podlagi recepta in jih proti receptu oddaja, se do 15. avgusta 1932 odteguje po 1% splošnega davka na poslovni promet, od 16. avgusta 1932 dalje pa po 2%, za ostala zdravila je že plačan skupni davek na poslovni promet pri uvozu oziroma pri producentu in ga občini ni treba odtegovati.

Vprašanje: Ali je kmet-voznik prost davka na poslovni promet?

Odgovor: Tu ločimo dva slučaja. Če kmet vozi s svojo živino in s svojim vozom n. pr. gramoz s svojega zemljišča na občinske ceste, je prost splošnega davka na poslovni promet; če pa nastopa obrtoma kot voznik, n. pr. da vozi gramoz iz tujih kamnolomov, ni tega davka prost, in občina mu mora odtegniti 1% oziroma od 16. avgusta 1932 dalje 2% splošnega davka na poslovni promet. Gč.

Iz Županske zveze v Ljubljani

Občinske volitve. Dne 15. oktobra 1933 se vrše za Dravsko banovino občinske volitve za nove občine. Banovinski svet Dravske banovine je na podlagi pooblastila po § 51. zakona o občinah na svojem izrednem zasedanju z dne 4. septembra 1933 sprejel uredbo o sestavi kandidatnih list, o sestavi in o poslovanju volilnih odborov in o glasovalnem postopku pri volitvah občinskih odborov v Dravski banovini. Tozadevna uredba je objavljena v »Službenem listu« z dne 12. septembra 1933, št. 73. V isti številki je objavljena tudi uredba o spojitvi občin v Dravski banovini.

Vse občine, ki so prejemale »Samoupravo«, prosimo, da poravnajo naročnino za tekoče leto.

Razsodbe upravnega sodišča

Upravno sodišče je pod štev. A 96/29-7 z dne 23. decembra 1929 na tožbo A, poseselnice v B, zoper odločbo sreskega načelstva v C z dne 27. julija 1929, št. 8298/8, glede gradbenega dovoljenja, po dne 23. decembra 1929 izvedeni usni razpravi razsodilo tako-le:

Tožba se zavrne zaradi neosnovanosti.

Razlogi.

Na prošnjo D, da bi smela postaviti na svoji parceli št. 884 k. o. v B gospodarsko poslopje, združeno s sušilnico in enim družinskim stanovanjem, je županstvo občine B razpisalo na 11. maja 1929 komisijski ogled. Mejašinja A je pri tej razpravi zahtevala, da mora zgraditeljica umakniti nameravano stavbo 6 m od kapa njenega kozolca in njene ute. Na podlagi komisijske razprave je županstvo trga B z odlokom z dne 11. maja 1929 izdalo D stavbno dovoljenje za nameravano zgradbo, zavrnilo pa ugovor A, češ da gre v predmetnem slučaju za gospodarsko in ne za stanovanjsko poslopje in da dovoljuje v takih slučajih § 51. stavbnega reda znižanje predpisane oddaljenosti 6 m od sosednjih poslopij, ako ni mogoče odmakniti novo stavbo za 6 m.

Zoper ta odlok se je pritožila A na sreskega poglavarja v C, ker se prilikom komisijskega ogleda ni ugotovilo, da se nova stavba ne da odmakniti za 6 m dalje, ker bi jemala nova stavba, ki bi bila oddaljena le 2½ m od njenega kozolca in njene ute, tema poslopijema zrak in svetlobo in ovirala vozovni promet pri kozolcu in uti; končno ker bi se niti v razdalji 6 m ne smela dovoliti gradnja nove stavbe, saj je združena s hmelsko sušilnico, a § 51. stavbnega reda izrecno predpisuje, da se morajo taka gospodarska poslopja, ki kakor skednji, shrambe niso zadostno varni pred ognjem, postaviti izven naselbin ali vsaj 190 m daleč od sloječih poslopij.

Na to pritožbo je sreski poglavar razpisal dodatno komisijo na licu mesta, pri kateri je zastopnik A še razložil, da se rabi uta kot delavnica za sedlarsko obrt, da bi se dala postaviti nova stavba vzdolž parcele E, da bi se morala stavba sicer v tem slučaju skrajšati, pa da D v novi stavbi projektiranih kleli v dolžini 3:50 m in 3:40 m itak ne rabi, ker ima velik kozolec, ki bi z že obstoječo

kletjo popolnoma zadosťoval gospodarskim svrham njenega ca 5 oralov obsegajočega posestva.

Na podlagi tega oglada je sresko načelstvo v C z odločbo z dne 27. julija 1929, št. 8298/8, zavrnilo ugovore A: 1. ker se more postaviti nameravano gospodarsko poslopje le ob njeni meji, kajti če bi se postavilo ob vzhodni meji, bi se pomaknilo k cesti, kar pa nasprotuje § 51. stavbnega reda, po katerem je zgraditi gospodarska poslopja za stanovanjskim poslopjem in forejne ob cesti, ako bi se pa postavilo na severni meji, bi se morala dolžina poslopja skrajšati od 30:30 m na 20:80 m in bi se dvorišče za hišo znatno zmanjšalo, kar tudi nasprotuje določbi § 51. stavbnega reda; 2. ker se novo poslopje ne da umakniti od njene meje toliko, da bi se dosegla razdalja 6 m, radi česar je zgraditi poslopje s požarnim zidom ob meji, kar ustreza §-u 51. stavbnega reda; 3. ker je, ko je največja širina tovornih voz, avtobusov in parnih valjarjev normirana z 2:50 m, izključeno, da bi imeli njeni navadni gospodarski vozovi večjo širino; 4. ker bosta imela kozolec in ufa dovolj svetlobe in zraka, saj stojita na prostem brez zveze s stanovanjskim poslopjem; 5. ker nameravana koš navadna kmečka sušilnica ni tako obsežna, da bi se mogla prištevati k napravam, navedenim zaradi nevarnosti zastran ognja v § 51. stavbnega reda, sicer pa bo novo poslopje zidano, proti meji opremljeno s požarnim zidom in s strešniki.

Zoper to odločbo, ki je bila A dostavljena 31. julija 1929, je le-ta 30. avgusta 1929 in forej pravočasno vložila tožbo na upravno sodišče. V tej tožbi navaja tožiteljica: 1. da bi morala izpodbijana odločba predpisati v smislu § 51. stavbnega reda D napravo požarnega zidu tudi proti lastni stanovanjski hiši, ker je le 1:20 m oddaljena od nameravane nove stavbe; 2. da je po odločbi predviden požarni zid v severnem delu le z višino 7 m, dočim sta v razdalji pod 4 m ležeči kozolec in šupa mnogo višja in forej ni odstranjena nevarnost zastran ognja za njena gospodarska poslopja; 3. da bi se dala doseči predpisana razdalja pri postavitvi novega poslopja ob severni meji, kar bi dvorišče zgraditeljice sicer nekoliko zožilo, nikakor pa ne oviralo obračanja voz; 4. da je nameravano hmeljsko sušilnico prištevati med najbolj nevarne objekte zaradi ognja, ker nevarnost zastran ognja pri hmeljskih sušilnicah ni nič manjša od one pri sušilnicah za lan in podobne, radi česar bi se nova stavba sploh ne smela dovoliti, ako pa se dovoli, bi se smela dovoliti kvečjemu ob severni meji, ker bi tu znašala razdalja odposlopj tožiteljice in zgraditeljice vsaj 14 m, saj se je zgraditeljica prilikom oglada dne 26. junija 1929 izjavila, da namerava postaviti na severnem delu ufo in s tem priznala, da bi bilo dvorišče za opravljanje gospodarskih voženj dosti veliko, ako bi se postavila stavba na severni strani.

Pri presoji tožnih točk je upravno sodišče sledeče preudarjalo:

Po § 149. stavbnega reda za Štajersko odloča stavbno oblastvo o stavbnih prošnjah na podlagi poizvedb, izvršenih pri komisijem ogledu. Iz tega sledi, da mora in sme stavbno oblastvo vpoštevati le one ugovore, ki so bili podani najkasneje pri komisiji sami, da se forej tudi stavbno oblastvo druge stopnje ne more ozirati šele na v pritožbi uveljavljene ugovore in je tudi upravnemu sodišču vzeta možnost, se spuščati v presajo takih ugovorov, ki se niso že pri razpravi na licu mesta uveljavili. Tožiteljica je pri komisiji le zahtevala, da mora nova stavba oddaljena biti od njenih gospodarskih poslopj 6 m, kakor to predpisuje § 51. stavbnega reda, in se je forej upravnemu sodišču baviti le s to zahtevo in odpade presoja tožnih točk pod 1. in 4.

Glede požarnega zida proti tožiteljicini meji je povodom drugega komisij-skega oglada uradni gradbeni izvedenec ugotovil, da znaša po projektu njegova višina v južni polovici 11 m, v ostalem delu 7 m, ter predlagal, da mora segati 0:30 preko krova in imeti v podstrešju debelino najmanj 15 cm; tožiteljica tej izjavi ni ugovarjala in je forej tožba glede te tožne točke prekludirana, sicer pa določa § 60. stavbnega reda, da mora segati požarni zid 0:30 m preko krova in bi bila ta tožna točka tudi sicer v zakonu neosnovana.

Kar se pa treje tožne točke tiče, se omenja, da se je pri drugem lokalnem ogledu ugotovilo, da bi imela postavitve poslopja na severni strani za posledico krajšanja njegove dolžine od 30:30 m na 20:80 m in znatno zmanjšanje dvorišča in da ta rešitev ne more priti v poštev. Tožiteljica tej ugotovitvi ni ugovarjala in forej ta ugotovitev drži. Stavba bi, ako bi se krajšala za celih 10 m, če ne ves pomen, pa vsaj v znatni meri zgubila na pomenu za zgraditeljico in bi eventualno pomenilo za njo isto kakor odklonitev stavbnega dovoljenja.

Tožba je forej v celoti neosnovana in se je morala zavrniti.